

Offentliggjort d. 23. april 2011

Bestyrelsens opgaver og ansvar[©]

*Af advokat (L) Bodil Christiansen og
advokat (H), cand. merc. (R) Tommy V. Christiansen*

www.v.dk

I forbindelse med den i pressen meget omtalte sag vedrørende DSB's drift af et aktieselskab, har der været mange synspunkter fremme om, hvem der vidste hvad og hvornår, samt hvem der havde pligt til at reagere.

På den ene side er der vedrørende den konkrete sag tale om en særlig konstruktion, hvor en offentlig institution ejer et aktieselskab. Og der kan fortsat være mange uoplyste faktorer i sagen, som kan påvirke bedømmelsen af sagen. Omvendt kan det noteres, at nogle af de fremsatte synspunkter ikke helt synes at harmonere med nogle grundlæggende principper i selskabsloven. Formålet med nærværende artikel er på et generelt niveau at skitsere rollefordelingen mellem bestyrelsen og direktionen i et dansk aktieselskab, herunder i tilfælde, hvor dette aktieselskab driver virksomhed i et datterselskab.

Med udgangspunkt i kompetence er ejerkredsen, dvs. kapitalejerne (aktionærer og anpartshavere) placeret øverst i pyramiden. Kapitalejerne udøver deres indflydelse på generalforsamlingen. Generalforsamlingen kan i princippet træffe beslutning om stort set alt, når bortset fra ansættelse af direktionen samt fastsættelse af udbytte. Dette gælder også konkrete sager, der ellers normalt ville henhøre under bestyrelsens regi eller for den sags skyld direktørens kompetenceområde.

Næste led under generalforsamlingen har for aktieselskabers vedkommende hidtil bestået af en bestyrelse og en direktion. I dag er det muligt at erstatte bestyrelsen med et tilsynsråd, der ikke skal lede virksomheden, men alene føre tilsyn.

Bestyrelsen har i princippet to opgaver: Dels en ledelsesfunktion og dels en kontrolfunktion.

Offentliggjort d. 23. april 2011

For så vidt angår *ledelsesfunktionen*, skal bestyrelsen primært træffe beslutninger om de overordnede forhold såsom selskabets mission, vision mv. og fastlægge selskabets strategier og overordnede politikker. Bestyrelsen kan ophøje en given beslutning til en generalforsamlingsbeslutning, hvilket bestyrelsen bør gøre, hvis der er berettiget tvivl om, hvor en given beslutning hører hjemme.

Bestyrelsen skal dernæst varetage en *kontrolfunktion*.

Bestyrelsen har som led i denne kontrolfunktion pligt til at sikre sig et behørigt informationsflow. Det skal her særligt fremhæves, at bestyrelsen har en selvstændig handlepligt i den forstand, at bestyrelsen har en selvstændig pligt til at definere og indsamle relevant information. Det er altså ikke tilstrækkeligt blot at forlade sig på, hvad direktionen måtte finde hensigtsmæssigt at orientere bestyrelsen om. Revisor er bestyrelsens ører og øjne ned i virksomheden, og revisor har pligt til at orientere bestyrelsen, hvis revisor støder på forhold, der bør komme til bestyrelsens kundskab.

Selskabsloven foreskriver videre, at bestyrelsen har pligt til at sikre en forsvarlig organisation af selskabets virksomhed og påse, at bogføringen og regnskabsafleggelsen foregår på en måde, der efter selskabets forhold er tilfredsstillende. Bestyrelsen har pligt til at påse, at der er etableret de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller. Endvidere skal bestyrelsen påse, at den løbende modtager den fornødne rapportering om selskabets finansielle forhold. Og videre kan nævnes, at bestyrelsen skal påse, at direktionen udøver sit hverv på en behørig måde og efter bestyrelsens retningslinjer. Endelig skal bestyrelsen påse, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde selskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder, og bestyrelsen er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt. Der er således en klar handlepligt, hvis selskabet giver underskud og er insolvent.

Direktionen varetager den daglige ledelse af selskabet og skal derved følge de retningslinier og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter de opgaver, der er forbundet med selskabets daglige drift. Dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning, falder udenfor direktionens kompeten-

Offentliggjort d. 23. april 2011

ce. Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den trufne disposition.

Selskabsloven fastslår videre, at direktionen skal sikre, at selskabets bogføring sker under iagttagelse af lovgivningens regler herom, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde.

Direktionen har fremover et selvstændigt ansvar for at påse, at kapitalselskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde kapitalselskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder, og kapitalselskabet er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

Udlån til andre selskaber

Det er en ofte set misforståelse, at beslutning om udlån til koncernforbundne selskaber, herunder eksempelvis datterselskaber, kan træffes af direktøren. Det er ikke korrekt. Etablering af udlån er selvsagt ikke en del af den daglige ledelse forbundet med selskabets daglige drift. Det er bestyrelsen, der træffer beslutning om sådanne udlån, herunder om vilkårene for dette udlån. Dette gælder såvel forrentningen og afdragsprofilen som andre vilkår, herunder eksempelvis kautionsforpligtelser. Bestyrelsen har pligt til ikke alene at kende de væsentligste vilkår, men særligt at træffe beslutning om eventuelle særegne vilkår, herunder om rentesatser, der måtte afvige fra markedsrenten. En særlig lav rente i forhold til markedsvilkårene er jo ret beset et tilskud til låntageren og har i praksis skattemyndighedernes bevågenhed.

Ejeraftaler

En ejeraftale (tidligere aktionæroverenskomst) er en aftale mellem ejerkredsen i et selskab, og ligger derfor som udgangspunkt udenfor bestyrelsens kompetence og dermed selvsagt også udenfor direktørens kompetence og ansvar. Indgår en række aktionærer en given aftale om eksempelvis købs- og salgsretter til aktierne i selskabet, behøver besty-

Offentliggjort d. 23. april 2011

relsen end ikke blive orienteret herom. I praksis vil ejeraftalen kunne gribe ind i bestyrelsens virke, hvorfor bestyrelsen selvsagt bør orienteres. Og i praksis orienteres bestyrelsen ofte af andre årsager.

Ganske anderledes forholder det sig, hvis der indgås en ejerftale vedrørende et datterselskab, d.v.s. et selskab som moderselskabet ejer helt eller delvist.

Her er det jo moderselskabet, der er aktionær i forhold til datterselskabet. Og indgås der her på vegne datterselskabet en aftale med en anden aktionær, om dette, delvis ejede datterselskab, er der klart tale om et bestyrelsesanliggende i moderselskabet – og altså ikke et anliggende, der henhører under direktøren i moderselskabet. Der er ikke tale om en disposition som led i den daglige drift i moderselskabet.

Bestyrelsen i moderselskabet har her ganske simpelt pligt til fuldt ud at forholde sig til denne ejerftale vedrørende aktierne i datterselskabet – og altså ikke blot stille sig tilfreds med at få præsenteret uddrag af denne. Og er der optræk til, at aktionæroverenskomsten udløser særlige problemer for moderselskabet, er det bestyrelsens pligt med rettidig omhu at søge at få disse problemer reduceret eller elimineret. Men det kræver naturligvis, at bestyrelsen har opfyldt sine forpligtelser og har et indgående kendskab til aktionæroverenskomsten (ejerftalen).

Sammenfatning

Det ses desværre ikke sjældent i praksis, at bestyrelsen stiltiende indtager en mere og mere tilbagetrukket rolle i forhold til direktøren. Bestyrelsesmøderne bliver i så fald i for høj grad efterretningsmøder, hvor bestyrelsen orienteres om, hvad der er af direktionen er besluttet siden sidste møde. Her kan der være grund til at bemærke, at bestyrelsen ikke kan frigøre sig fra sine pligter og ansvar ved blot at lade direktøren overtage kompetencen til at træffe beslutninger, der ifølge lovgivningen skal træffes af bestyrelsen. Og manglende viden om grundlaget for beslutninger – eller måske værre endnu: Mangelende viden, der medfører manglende reaktion og beslutninger fra bestyrelsens side, fritager ikke bestyrelsen for ansvar. Næsten tværtimod er manglende viden som følge af manglende opfølgning fra bestyrelsens side en skærpene omstændighed.

— o —